

Szkoła w czasach pandemii. Cz. II.

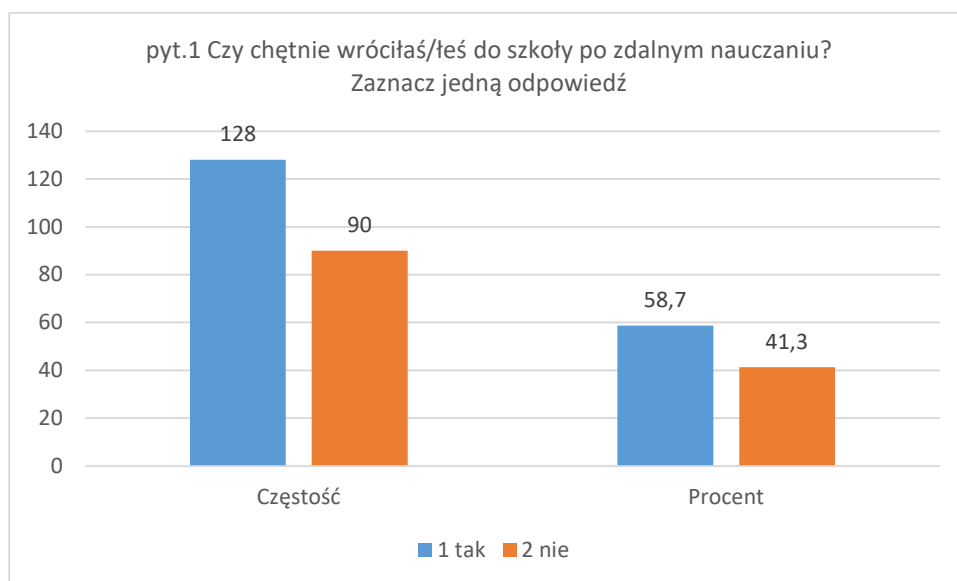
Samopoczucie uczniów w czasie zdalnego nauczania i po powrocie do szkoły.

Badania CATI zrealizowane wśród uczniów Publicznego Liceum Ogólnokształcącego nr VI w Opolu (case study).

Autorzy badań: Olgierd Gwiżdż (pedagog szkolny), Ewa Mitoraj (psycholog), Anna Rajchel (doradca zawodowy) we współpracy z dr hab. Teresą Soldrą-Gwiżdż, prof. UO z Katedry Nauk Socjologicznych i Pracy Socjalnej Uniwersytetu Opolskiego.

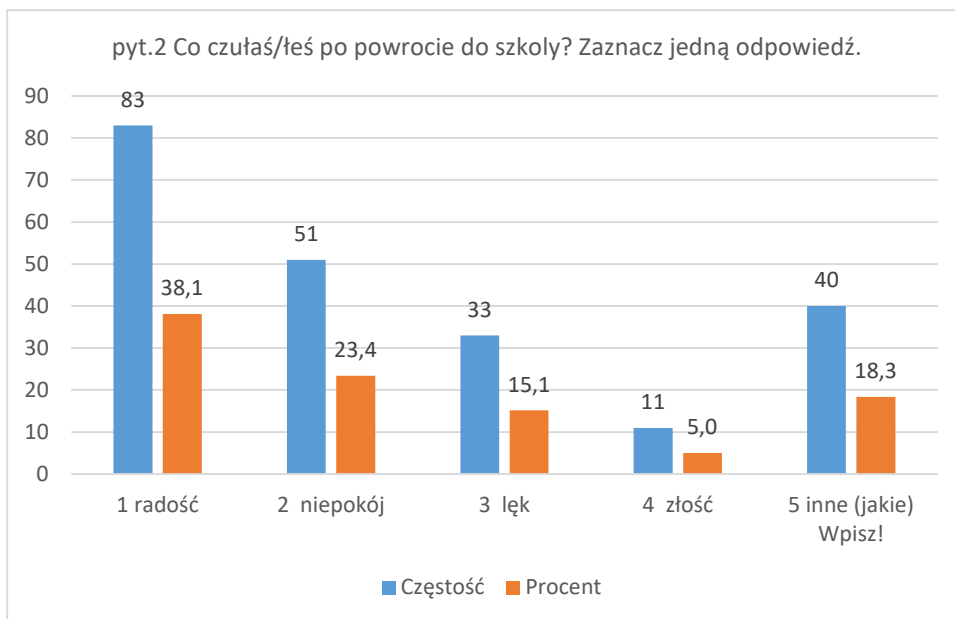
Prezentowane badania stanowią drugą część badań pn. „Szkoła w czasie pandemii”. Część I- (badania CATI) została zrealizowana w maju 2020 roku. Wyniki badań zostały zamieszczone za zgodą dyrektora PLO nr VI w Opolu.

Sytuacja pandemii, która od marca 2020 roku do chwili obecnej jest naszą codziennością określiła sytuację społeczną uczniów oraz wpłynęła na ich samopoczucie zarówno w czasie zdalnego nauczania jak i po powrocie do nauki stacjonarnej w szkole. Wyniki badań wskazują, że blisko 60,0% uczniów deklaruje, że jest zadowolonych z powrotu do szkoły i chętnie powróciło do stacjonarnego systemu nauki.

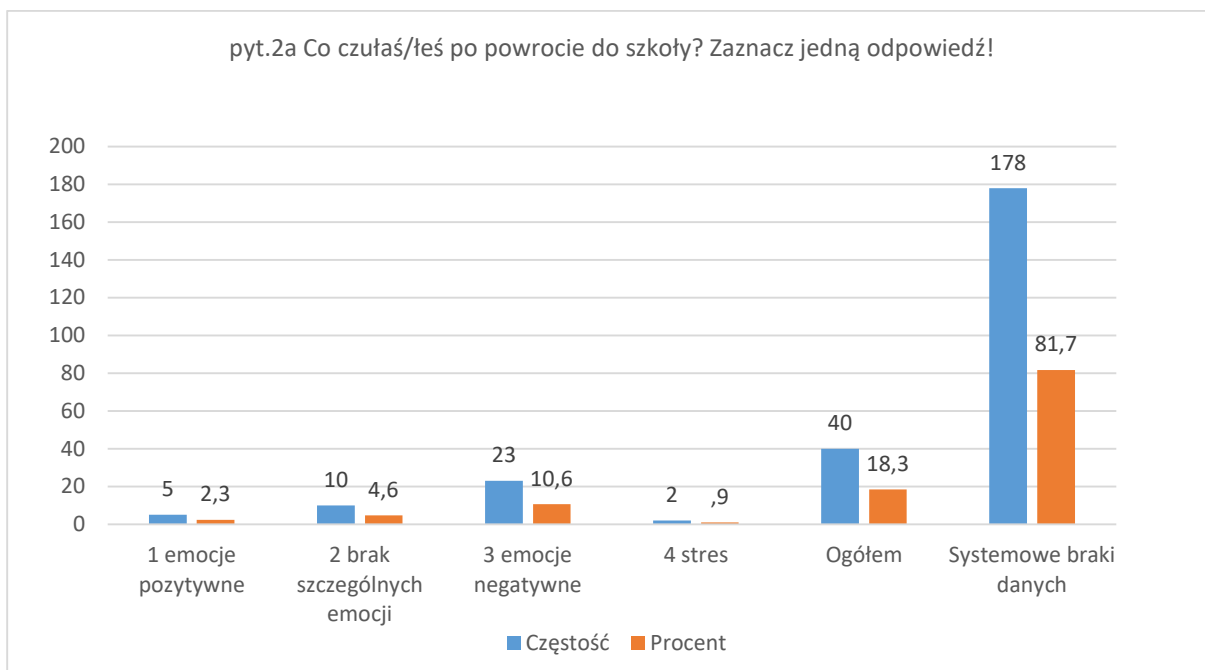
Źródło: obliczenia własne.

Emocje, które towarzyszyły uczniom po powrocie do szkoły były jednak zróżnicowane. Blisko 40,0% odczuwało radość, niemniej jednak 23,0% respondentów towarzyszył niepokój, 15,0% odczuwało lęk, 5,0% złość, a 18,0% wybrało odpowiedź *inne* chcąc w opisowy sposób określić swój stan emocjonalny.

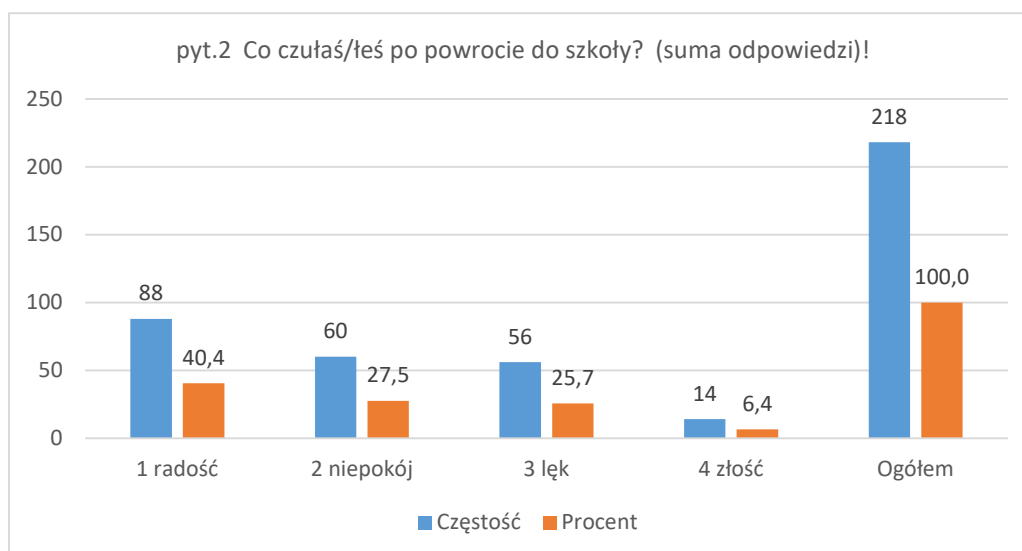
Źródło: obliczenia własne.

Wśród tych respondentów (40 osób), którzy wybrali odpowiedź *inne* i spróbowali ukonkretnić swoje odczucia związane z powrotem do szkoły w nieco inny, opisowy sposób, w konsekwencji 11,0% wskazało na emocje negatywne, 2,0% na emocje pozytywne, a 1,0% wskazało na towarzyszący im stres. Blisko 5,0 % nie odczuło jakiś szczególnych emocji.

Źródło: obliczenia własne.

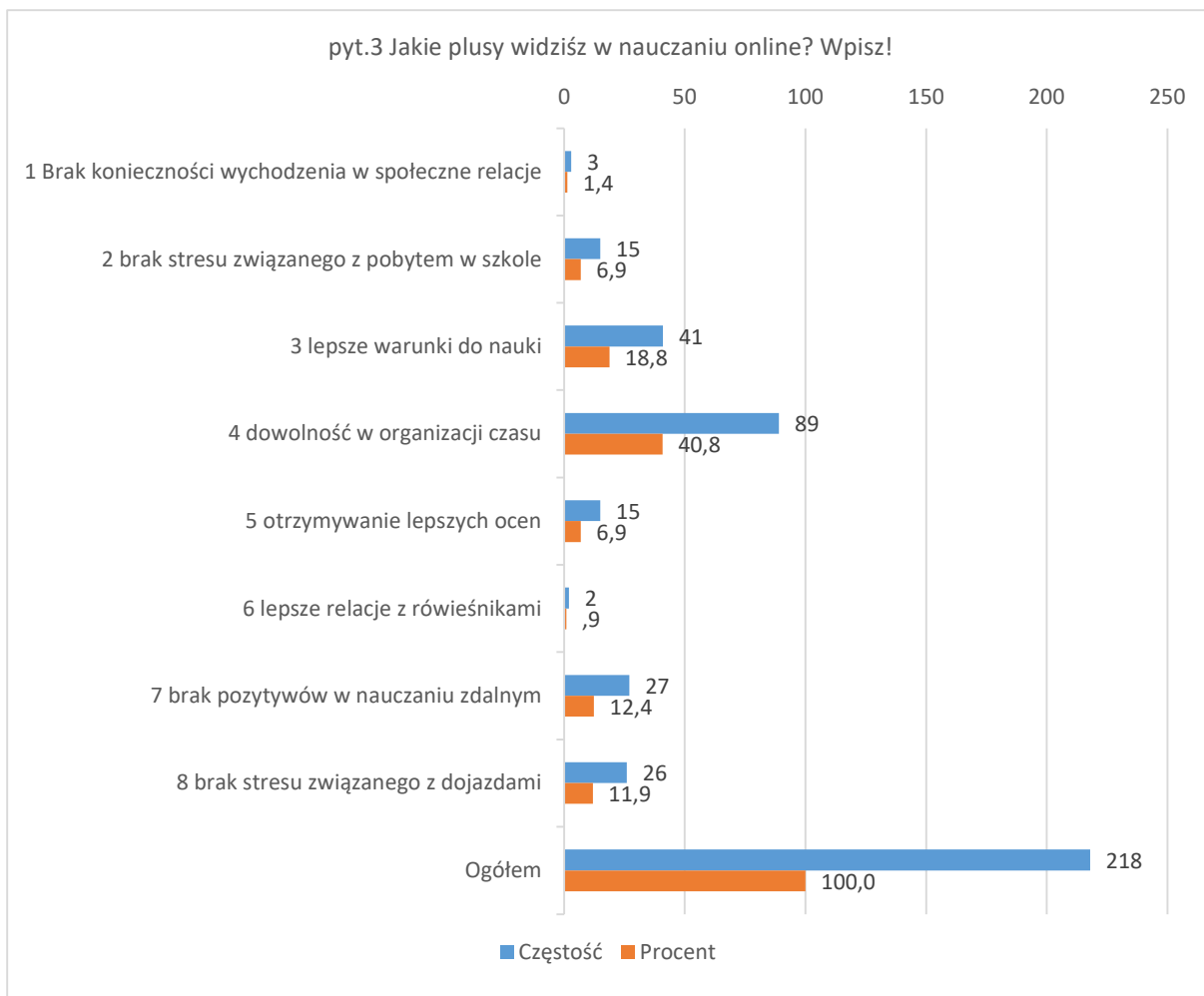
W sumie w badanej zbiorowości uczniów przeważały negatywne odczucia związane z powrotem do szkoły, wyraziło je 60,0%, co oznacza, że sytuacja pandemii negatywnie wpłynęła na samopoczucie uczniów i wywołała jakiś rodzaj destabilizacji emocjonalnej.

Źródło: obliczenia własne.

Z badań przeprowadzonych w 2020 roku wynikało, że niemal wszyscy uczniowie (98,0%) uczestniczyli w lekcjach prowadzonych przez Internet. Większości uczniów (63,0%) jednak nie odpowiadały lekcje online, woleli bezpośredni kontakt z nauczycielem i kolegami w klasie, ale jedna trzecia (37,0%) była z nich zadowolona. Obecnie wyrażane oceny również są zróżnicowane. Ci, którzy byli zadowoleni ze zdalnego nauczania wskazywali, przede wszystkim na korzyści związane z możliwością dowolnego organizowania czasu (41,0%), następnie podkreślali lepsze warunki do nauki w domu niż w szkole (19,0%), a także, brak stresu związanego z codziennymi dojazdami o szkoły (12,0%). Zdecydowanie rzadziej wskazywano na brak stresu związanego z pobytem w szkole (7,0%), a także na otrzymywanie lepszych ocen (7,0%). W pojedynczych wypadkach za korzystną stronę nauki online uznawano brak konieczności wchodzenia w społeczne relacje (1,0%) lub paradoksalnie lepsze relacje z rówieśnikami (1,0%).

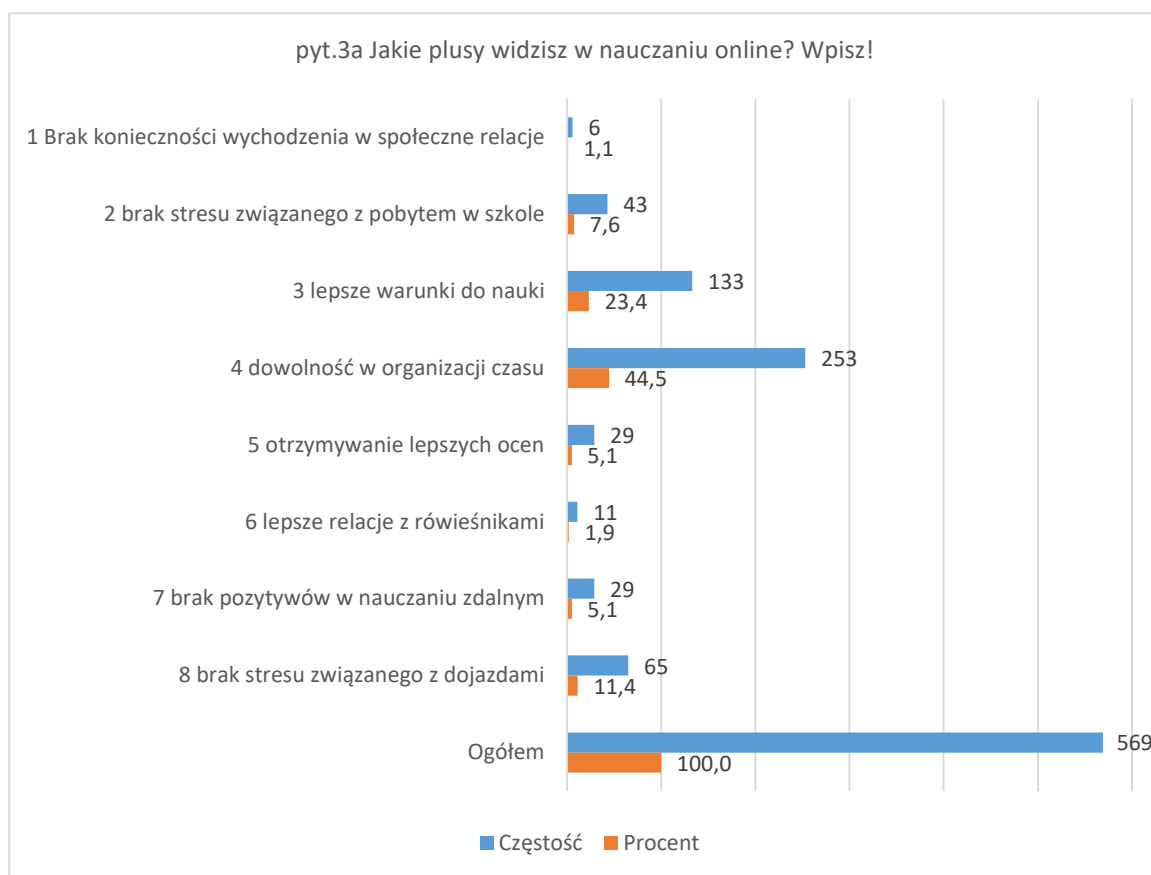
Stosunkowo mała grupa (12,0%) uczniów nie widziała żadnych pozytywnych stron w zdalnym nauczaniu.

Źródło: obliczenia własne.

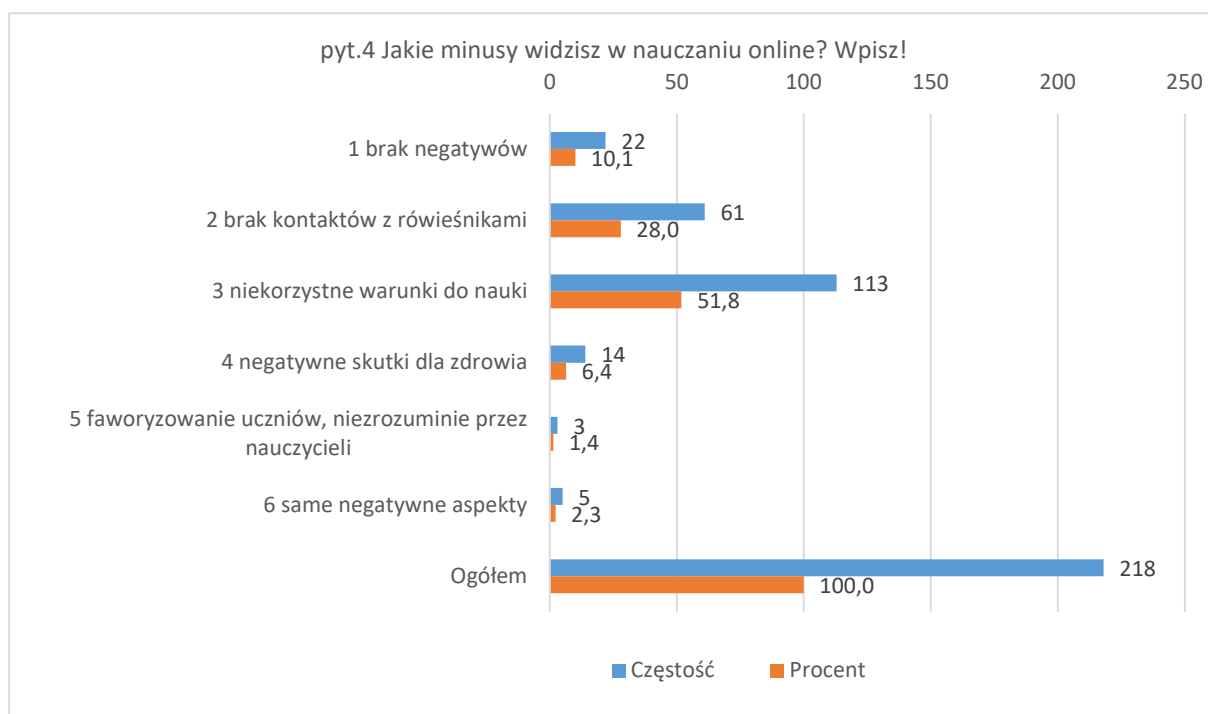
Uzyskane wyniki potwierdza analiza udziału poszczególnych typów odpowiedzi w całości wyrażonych ocen pozytywnych. Wyrażono 569 ocen=100%. Udział poszczególnych odpowiedzi był następujący:

- korzyści związane z możliwością dowolnego organizowania czasu (44,0%);
- lepsze warunki do nauki w domu niż w szkole (23,0%);
- brak stresu związanego z codziennymi dojazdami o szkoły (11,0%);
- brak stresu związanego z pobytem w szkole (8,0%);
- otrzymywanie lepszych ocen (5,0%);
- brak konieczności wchodzenia w społeczne relacje (1,0%);
- lepsze relacje z rówieśnikami (2,0%).

Źródło: obliczenia własne.

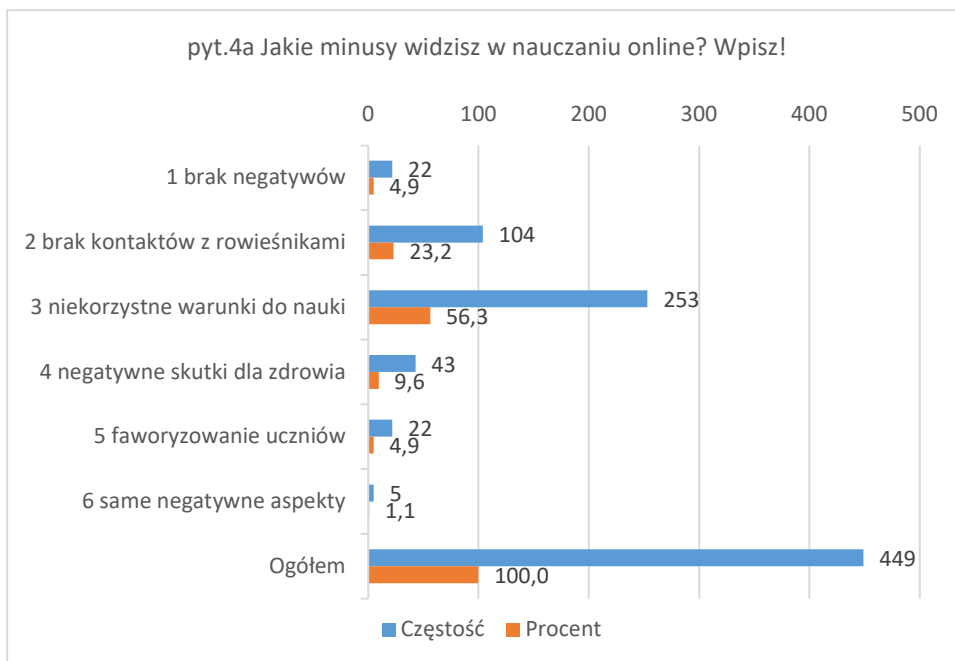
Wśród uczniów, którzy wskazali na ujemne strony zdalnego nauczania ponad połowa (52,0%) podkreśliła niekorzystne warunki nauczania (warunki panujące w domu). Blisko 30,0% zwróciło uwagę na brak kontaktów z rówieśnikami. Mała grupa respondentów (6,0%) wymieniła negatywne skutki dla zdrowia. W pojedynczych wypadkach wymieniono: faworyzowanie uczniów i niezrozumienie przez nauczycieli (1,0%) lub wybrano sformułowanie *same negatywne aspekty nauczania online* (2,0%).

Źródło: obliczenia własne.

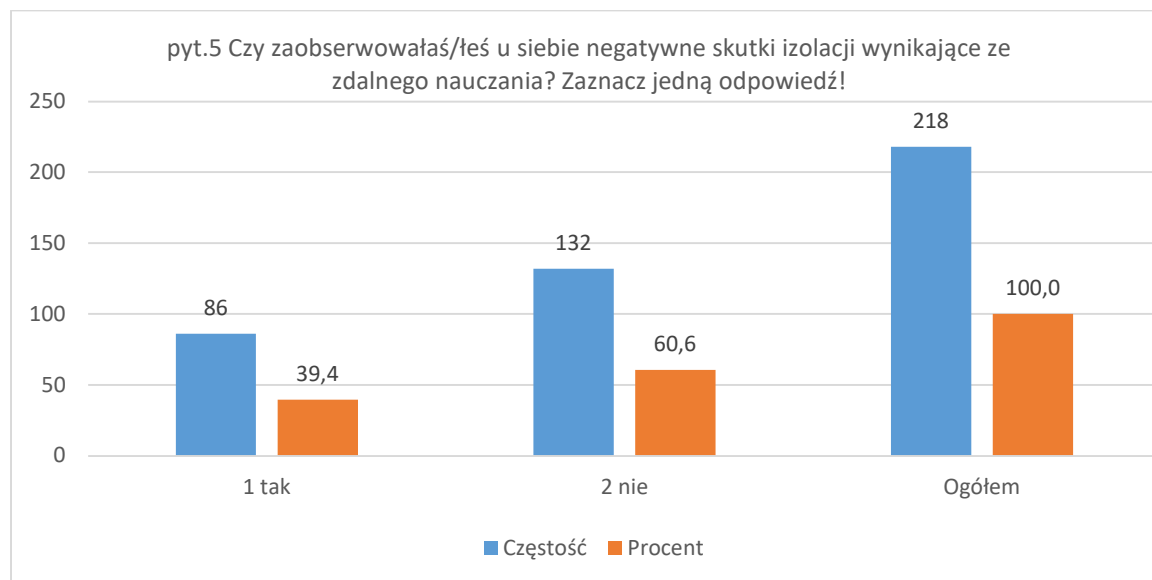
Uzyskane wyniki potwierdza analiza udziału poszczególnych typów odpowiedzi w całości wyrażonych ocen. Wyrażono 449=100% odpowiedzi. Udział poszczególnych odpowiedzi był następujący:

- niekorzystne warunki nauczania (warunki panujące w domu, 56,0%);
- brak kontaktów z rówieśnikami (23,0%);
- negatywne skutki dla zdrowia (10,0%);
- faworyzowanie uczniów (5,0%);
- same negatywne aspekty (1,0%).

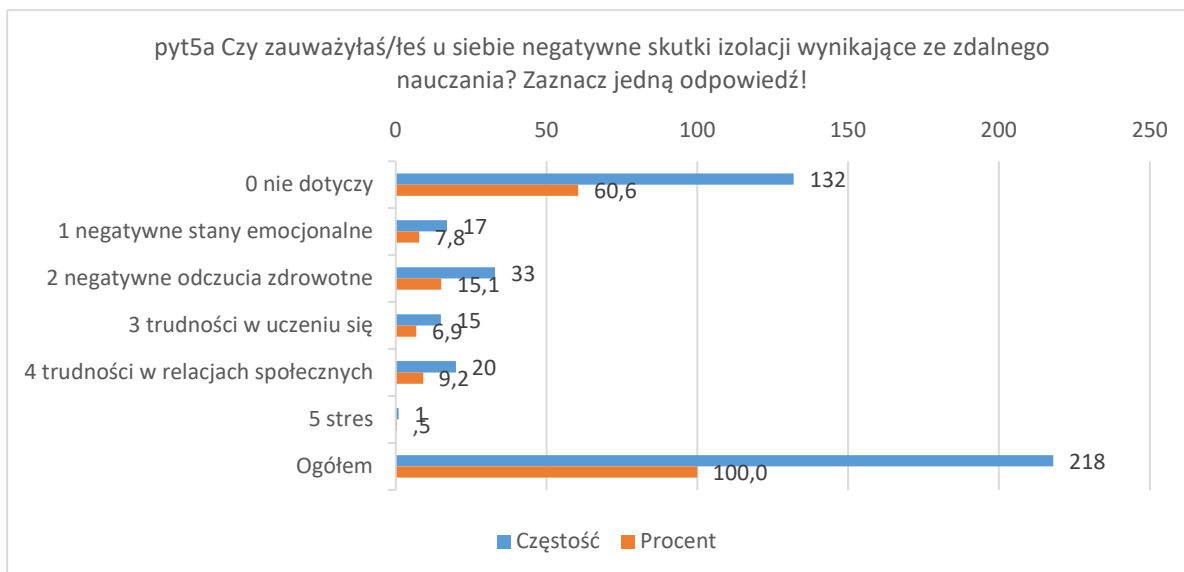
Źródło: obliczenia własne.

Generalna ocena skutków izolacji wynikających z wprowadzenia zdalnego nauczania dla samego siebie (zdrowia, psychiki) była również zróżnicowana, chociaż większość uczniów (61,0%) nie zaobserwowało u siebie żadnych negatywnych skutków. Pozostała grupa uczniów (39,0%) dostrzegała w swoim samopoczuciu *jakiegoś rodzaju* negatywne skutki wynikające ze wprowadzenia nauczania przez Internet.

Źródło: obliczenia własne.

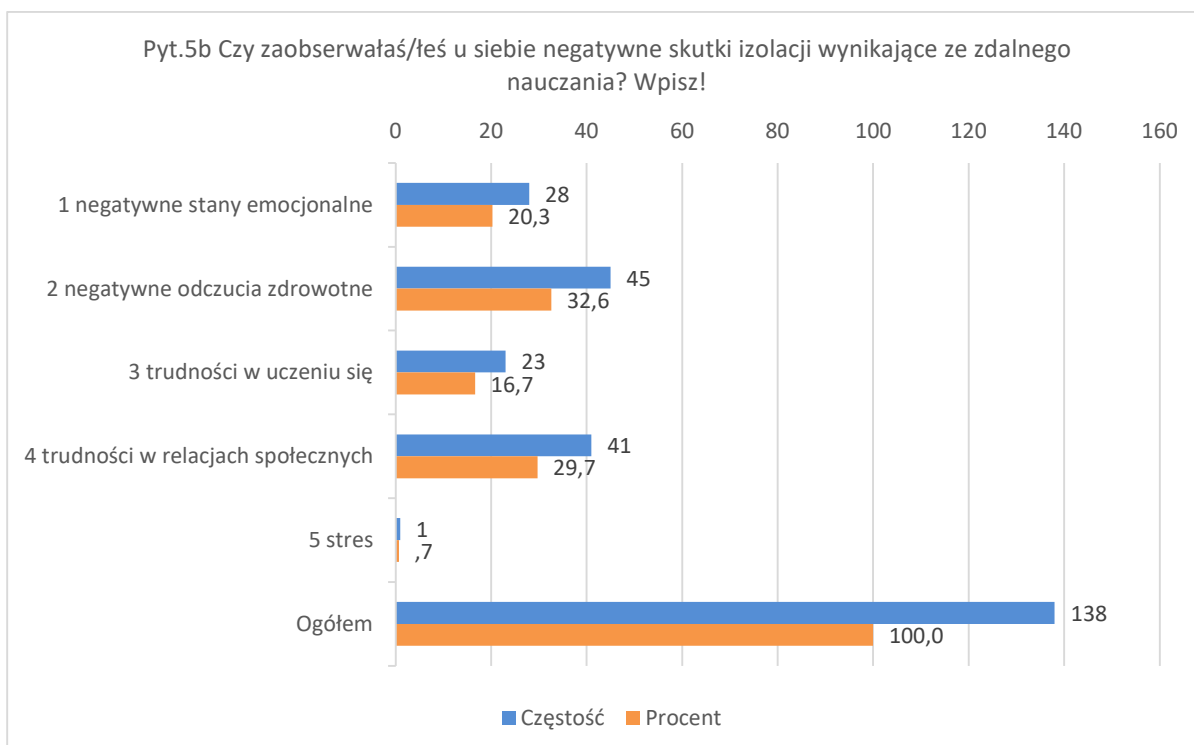
Szczegółowa analiza negatywnych skutków izolacji wynikających ze zdalnego nauczania wykazała, że uczniowie wskazywali, przede wszystkim negatywne odczucia zdrowotne (15,0%), w następnej kolejności trudności w relacjach społecznych (9,0%) oraz negatywne stany emocjonalne (8,0%) i trudności w uczeniu się (7,0%) lub ogólnie stres.

Źródło: obliczenia własne.

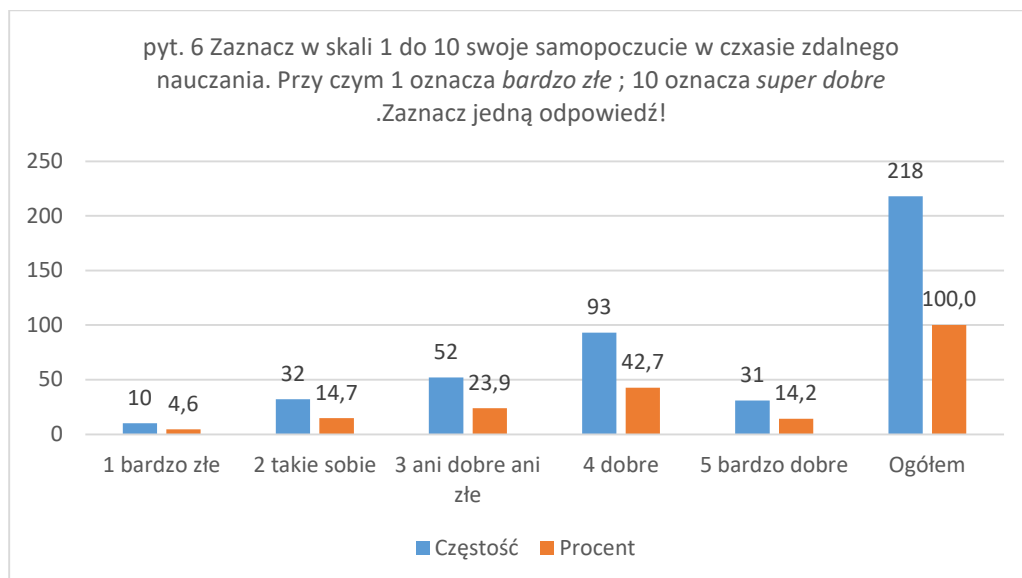
Uzyskane wyniki potwierdza analiza udziału poszczególnych typów odpowiedzi w całości wyrażonych ocen. Wyrażono 138=100% odpowiedzi. Udział poszczególnych odpowiedzi był następujący:

- negatywne odczucia zdrowotne (33,0%);
- trudności w relacjach społecznych (30,0%);
- negatywne stany emocjonalne (20,0%);
- trudności w uczeniu się (17,0%);
- stres (1,0%).

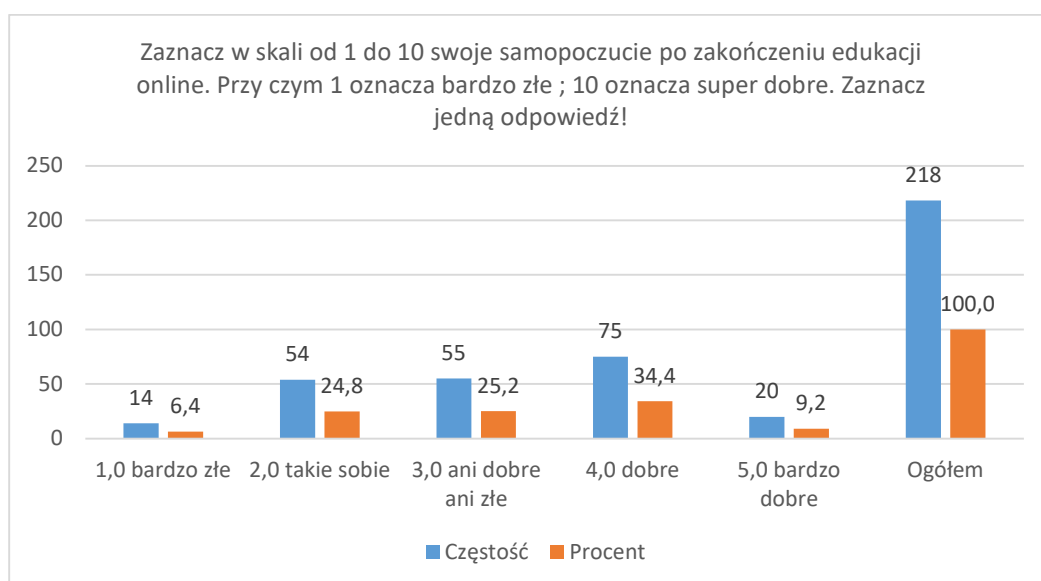
Źródło: obliczenia własne.

Ocena samopoczucia uczniów **w trakcie** zdalnego nauczania przedstawia się korzystnie. Ponad połowa uczniów (57,0%) ocenia je jako dobre (43,0%) lub bardzo dobre (14,0%). Jako bardzo złe oceniło je tylko kilka osób (5,0%), a jako *takie sobie* niewielka grupa (15,0%). Podobnie niezbyt duża grupa uczniów (24,0%) wyraziła ocenę *ani dobre, ani złe*.

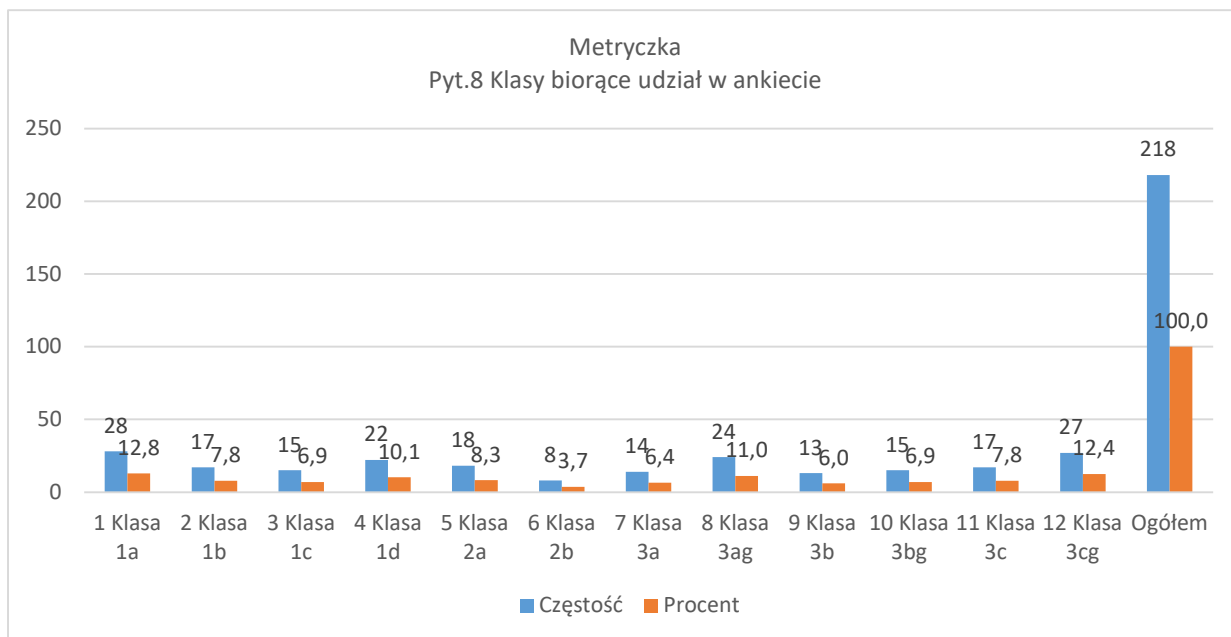

Źródło: obliczenia własne.

Nieco inne wyniki uzyskano prosząc o ocenę samopoczucia respondentów **po zakończeniu nauczania online**. Duża grupa uczniów (43,0%) oceniała swoje samopoczucie jako dobre (34,0%) lub bardzo dobre (9,0%). Jednakże w porównaniu do wyników z poprzednich badań nieco zwiększyła się grupa uczniów oceniająca je jako bardzo złe (6,0%), a także jako *takie sobie* (25,0%), podobnie jak grupa uznająca je za *ani dobre ani złe* (25,0%).

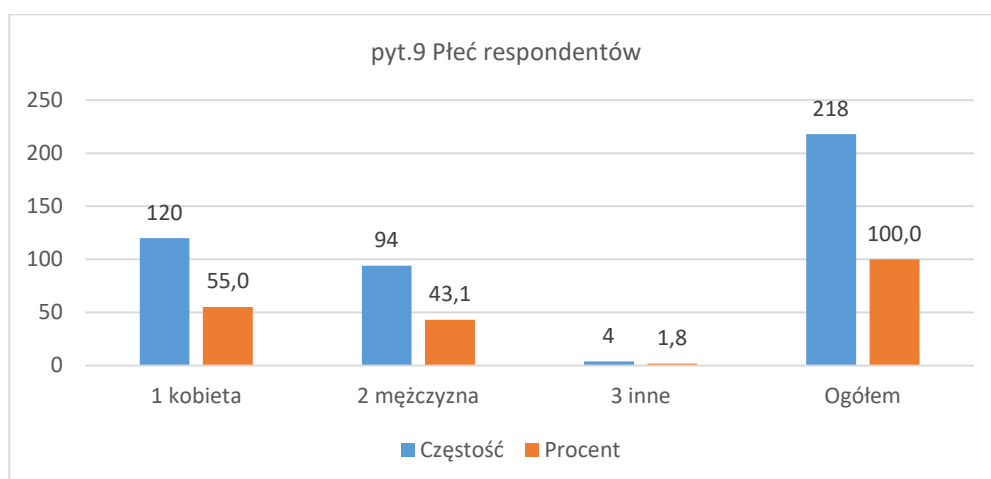

Źródło: obliczenia własne.

Źródło: obliczenia własne.

W badanej zbiorowości przeważały kobiety. W badaniach wzięło udział 55,0% kobiet i 43,0% mężczyzn. Pojedyncze osoby (2,0%), jako określenie swojej płci wybrały odpowiedź *inne*.

Źródło: obliczenia własne.

Uwagi końcowe

Na podstawie przeprowadzonej analizy można skonstatować, że szkoły skutki emocjonalne określające samopoczucie uczniów zarówno w trakcie zdalnego nauczania jak i po powrocie do szkoły były znaczące. Sytuacja pandemii wśród części uczniów negatywnie wpłynęła na ich samopoczucie i wywołała *pewną destabilizację emocjonalną*.

W ubiegłym roku szkolnym większości uczniów nie odpowiadało zdalne nauczanie, woleli bezpośredni kontakt z nauczycielem i kolegami w klasie, ale obecnie, po upływie czasu, zgodnie z działaniem *socjologicznego prawa tła*, zdalne nauczanie częściej było oceniane jako korzystne ze względu na szereg wymienianych przez uczniów aspektów, wśród których dominowały: *możliwość dowolnego organizowania czasu, lepsze warunki do nauki i brak*

stresu związanego z dojazdami do szkoły. W związku z tym nie budzi zdziwienia dominująca ocena samopoczucia uczniów w trakcie zdalnego nauczania, które ponad połowa oceniła jako dobre lub bardzo dobre.

Część uczniów, dotknęły jednak negatywne skutki zdalnego nauczania. Uczniowie wskazali na dominujące czynniki warunkujące ich ocenę. Były to, podobnie jak w całej Polsce: *złe warunki do nauki w domu, brak kontaktów z rówieśnikami oraz negatywne skutki dla własnego zdrowia i samopoczucia*. Jakkolwiek większość uczniów nie zaobserwowała u siebie negatywnych skutków wynikających z izolacji, to jednak spora grupa została nimi dotknięta. Owe wymieniane skutki dotyczyły: *pogorszenia stanu zdrowia, trudności w relacjach społecznych, a także stresu wywołującego negatywne stany emocjonalne potęgujące trudności w uczeniu się*. Koresponduje z nimi ocena samopoczucia zarówno w trakcie zdalnego nauczania, jak i po zakończeniu nauczania *online*, które oceniono *jako złe lub bardzo złe*.

Na taki, zróżnicowany, ale w większości pozytywny obraz samopoczucia uczniów mogła mieć wpływ zarówno bezpośrednia praca nauczycieli z uczniami jak również pewne działania wprowadzone przez dyrekcję szkoły w okresie pomiędzy jednymi i drugimi badaniami, w trakcie trwania roku szkolnego. Podjęto szereg inicjatyw, których celem było minimalizowanie negatywnych skutków sytuacji zagrożenia wśród uczniów. Były to m.in. *indywidualne telefoniczne porady dla uczniów i rodziców prowadzone przez psychologa i pedagoga szkolnego w czasie całego okresu trwania pandemii, uruchomienie szkolnego telefonu zaufania (psycholog i pedagog szkolny), prowadzenie doradztwa zawodowy (przede wszystkim dla maturzystów) oraz uruchomienie forum dyskusyjnego pracowników pedagogicznych szkoły w sieci dotyczącego kondycji psychicznej, postaw i postępów szkolnych uczniów*.